

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

ODAP MERKEZİ KÜRESEL

BÜLTEN - 223

**"Made in Europe" Çıkmazı:
Sanayi Hızlandırma Yasası
Gölgesinde Türkiye-AB Ticaret
İlişkileri**

**Japonya: ASEAN İçin Stratejik
Bir Üçüncü Seçenek**

**Avrupa Birliği'nin Yeni
Genişleme Vizyonu: Jeopolitik
Zorunluluklar ve İç Denetim
Mekanizmaları**

**Netanyahu'dan İngiltere'ye
RAF Fairford Uyarısı: İran
Gerilimi Avrupa'ya mı
Taşınıyor?**

**Yemen Krizinde Değişen
Güvenlik Dinamikleri: Bölgesel
Güvenlik Koalisyonu**

**Kidal'ın Geri Alınması: Askerî
Alan Kontrolü Karşı-İsyan
Başarısına Dönüşebilir mi?**

**Doğu Libya'da Yeni Dönem:
Saleh'in Görevden Alınması
Ne Anlama Geliyor?**

Paris'te Öğrenci Protestoları

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

"Made in Europe" Çıkmazı: Sanayi Hızlandırma Yasası Gölgesinde Türkiye-AB Ticaret İlişkileri

Bu sene 4 Mart'ta Avrupa Komisyonu tarafından önerilen Sanayi Hızlandırma Yasası'yla, bunun yanında Avrupa'nın net-zero hedefinde ve ticaret politikalarında sık sık duyduğumuz "Made in Europe" yaklaşımı Türkiye ve Birlik arasında bu hafta yine gündeme geldi. Bu yaklaşım, Avrupa'nın sanayi dönüşümünü ve yeşil kalkınmayı Birlik içinde sağlamasını öngörüyor. Çin'in son yıllarda devlet teşvikleriyle ve sübvansiyonlarla güçlendirdiği rekabetçiliği ve ABD'nin 2022 yılında yürürlüğe giren Inflation Reduction Act yasasıyla sanayi ve sağlık alanındaki rekabet kapasitesini yine devlet müdahalesiyle artırması, küresel rekabette düşüşte olan AB'yi korumacı sanayi ve ticaret politikalarına iten nedenlerdi. AB'nin Türkiye'nin en büyük ticari ortağı olması ve paralel şekilde Türkiye'nin de AB'nin 5. büyük ticari ortağı olması, iki taraf arasındaki ekonomik entegrasyonu gözler önüne serer nitelikte. Ayrıca 1996'dan beri yürürlükte olan AB-Türkiye Gümrük Birliği sayesinde de, sadece iki taraf arasındaki

tarifelerden ziyade, üçüncü ülkelere uygulanan tarifeler de paralel ilerliyor. Dolayısıyla Komisyon'un hazırladığı yasa taslağı, önerildiği tarihten itibaren Türkiye-AB arasındaki diyaloglarda sürekli öne çıkmakta ve Türkiye'nin AB ile olan ticaretinin ne denli etkileneceği tartışılmaktadır. AB'nin stratejik sektörlerdeki sınai kalkınmasını ve kamu alımı süreçlerini AB menşeli ürünlere bağlaması ve aynı zamanda ürünlere düşük karbon gereklilikleri getirmesi, Türkiye'nin ticari ve sanayi politikalarının değişiminde etkili olacak gibi görünmektedir. Keza Fransa örneğinde olduğu gibi bazı üye ülkeler sıkı bir şekilde içe dönmeyi önererek, AB menşei politikalarını sert bir çizgide savunsa da, Almanya'nın başı çektiği daha ılımlı blok, Türkiye gibi "benzer fikirli ortakları" da bu kapsama dahil etmeden yanadır. Dolayısıyla AB'nin üye ülkelerinin yanında bu dışlama mekanizmasından muaf olma şartını sağlayacak ülkeler olma ihtimalini yüksektir. Ancak bu kapsama alılacak ülkelerin, ekonomik politikalarını AB'ye daha çok uyumlamasının yanında, iklim politikaları konusunda da müktesebata yaklaşması şart koşulmaktadır. Nitekim Türkiye, bu konuda Temmuz 2025'te İklim Yasası'nı meclisen geçirmişti. Henüz oldukça yeni olan bu yasanın pratikteki etkilerinin ne olacağı merak konusuysa, Gümrük Birliği'nin bu durumda güncellenip güncellenmeyeceği de bir soru işareti. 7 Ekim'de Ticaret Bakanı Ömer Bolat, "Made in EU" politikaları

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

kapsamında ilişkilerin güncel durumunu ele almak için AB Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Aivo Orav'ın ev sahipliğinde Birlik ülkelerinin Ankara Büyükelçileriyle bir araya geldi. İki taraf arasındaki ticaret hacminin 2025 yılında 233 milyar dolar ile pik yaptığının üstüne basan ve Türkiye'nin geçen yıl toplam ihracatının %32'sinin AB ülkelerine gerçekleştiğini vurgulayan Bolat, karşılıklı güçlü ekonomik bağlılığın altını çizdi. Özellikle, süreçten en çok etkilenecek otomotiv sektörünün, karbondioksit emisyonu uyum yasaları, filo destekleri ve montaj şartlarında kapsam dışında bırakılmasının hem Türkiye hem AB için kötü sonuçları olacağı bekleniyor. 13 Ekim'de Brüksel'de Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Ticaret Diyaloğu, bu konuların tartışılması adına daha kritik bir toplantı olacak gibi görünüyor. Bu toplantıda Sanayi Hızlandırma Yasası'nın olası ticari sonuçlarının yanında, aynı zamanda Türk İş Dünyasının yaşadığı vize sorunları ve karayolu geçiş kotaları da gündeme gelecek. Toplantıya eş başkanlık edecek Bakan Bolat'ın, Gümrük Birliği güncelleme konusunun ve Türkiye'nin "benzer görüşlü ortak" sayılmasını tekrardan vurgulaması kaçınılmaz olacaktır. Bu ortamın sağlanması için Türkiye'nin AB müktesebatına ticaret politikalarında ileriki süreçte ne derece uyum sürecine gireceği ise hala merak konusu.

Avrupa Birliği'nin Yeni Genişleme Vizyonu: Jeopolitik Zorunluluklar ve İç Denetim Mekanizmaları

Avrupa Birliği (AB), 2020 yılında Birleşik Krallık'ın ayrılışıyla (Brexit) yaşadığı daralmanın ardından genişleme politikasını yeni denetim mekanizmalarıyla güncelleyerek yeniden ivmelendirme arayışına girmiştir. Son olarak 2013 yılında Hırvatistan'ın katılımıyla sınırlarını genişleten Birlik; günümüzde Karadağ, Arnavutluk, Ukrayna ve Türkiye'nin de aralarında bulunduğu aday ve potansiyel aday ülkelerle sürecini yürütmektedir. AB Komisyonu'nun Genişlemeden Sorumlu Üyesi MartaKos'un, koşulların yerine getirilmesi hâlinde 2030 yılına kadar iki veya üç yeni ülkenin Birliğe katılabileceği yönündeki açıklaması, sürecin hızlanacağına dair önemli bir sinyal olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda öne çıkan aktörlerden Karadağ 2028'de Birliğin 28. üyesi olmayı hedeflerken, Ukrayna'nın Rusya işgalinden hemen sonra yaptığı başvuru sürece stratejik bir ivme kazandırmıştır. Öte yandan, 2005 yılında ivme kazanan ve resmî katılım müzakereleriyle

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

başlayan Türkiye-AB ilişkileri ise günümüzde fiilen durma noktasına gelmiştir. Brüksel yönetimi, yeni genişleme dalgasında üyelik sürecini kolaylaştırmayı hedeflerken, geçmişte yaşanan kurumsal krizlerin tekrarlanmaması için AB'nin işlerliğini garanti altına alacak katı önlemler tasarlamaktadır. Özellikle Macaristan Başbakanı Viktor Orban liderliğinde yaşanan siyasi ve hukuki tikanlıklar, AB'nin iç mekanizmalarında ciddi zafiyetler yaratmıştır. Bu durumu "Artık Viktor Orbanlar olmayacak" sözleriyle özetleyen Kos, yeni adaylardan hukukun üstünlüğü, vize politikaları, sınır güvenliği ve tek pazar standartları konusunda somut ve tavizsiz kanıtlar bekleneceğinin altını çizmiştir. Kurumsal işleyişi güvence altına almak adına, demokratik değerlerde geri adım atan yeni üye ülkelerin oy haklarının 15 yıla kadar askıya alınmasını öngören kısıtlayıcı mekanizmalar masadadır. Siyasi ve hukuki entegrasyonun yanı sıra, genişleme sürecinin Birlik bütçesi üzerinde yaratacağı yük de ciddi bir tartışma konusudur. Sadece Karadağ'ın katılımının Birlik bütçesine maliyetinin 3,2 milyar avro olacağı öngörülürken; Almanya'nın da başı çektiği altı üye ülke, 2028-2034 dönemi için tasarlanan yaklaşık 2 trilyon avroluk bütçenin yüzlerce milyar avro daraltılmasını talep etmektedir. Her yeni üyenin tarım fonları ve altyapı destekleri üzerinden Birlik bütçesine getireceği ek maliyet, mevcut üyeler arasında ekonomik bir endişe kaynağıdır.

Sonuç olarak; Karadağ, Arnavutluk ve Sırbistan gibi Balkan ülkeleri tam üyelik yolunda somut adımlar atarken AB, genişleme politikasını bir "güç ve bütçe kaybı" riski olmaksızın yönetmenin formülünü aramaktadır. AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen'in genişlemeyi "jeopolitik bir zorunluluk" olarak tanımlaması, Birliğin küresel nüfuzunu artırma vizyonunu yansıtsa da; bütçe tahsisatları, hukukun üstünlüğü şartları ve karar alma süreçlerindeki yapısal reform ihtiyacı, genişleme dalgasının önündeki en büyük sınamalar olmaya devam etmektedir.

Yemen Krizinde Değişen Güvenlik Dinamikleri: Bölgesel Güvenlik Koalisyonu

6 ve 7 Ekim 2026 tarihlerinde Yemen'deki Husiler tarafından Suudi Arabistan'ın Riyad ve Abha kentlerindeki havalimanlarına düzenlenen saldırılarda 3 kişi hayatını kaybederken, 36 kişi yaralandı. 8 Ekim'de kamuoyuna yansıyan saldırılar, Yemen'de Husiler ile Suudi Arabistan destekli güçler arasındaki çatışmaların yeniden tırmandığı bir dönemde gerçekleşirken Riyad'ın bölgesel güvenlik ortaklıklarını güçlendirme arayışını da

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

gündeme taşımıştır. Saldırıları, bölgesel savunma iş birliğinin ve Yemen krizinin giderek daha fazla bölgesel güvenlik meselesine dönüşmesinin de önemini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, Husilerin Suudi Arabistan'a yönelik son saldırıları bölgedeki mevcut güvenlik dengelerinin yeniden şekillenmesine ve yeni bölgesel güvenlik mekanizmalarının önem kazanmasına zemin hazırlamaktadır. Özellikle Türkiye ve Pakistan'ın Suudi Arabistan'ın savunma kapasitesine yönelik desteği ve üç ülke arasında oluşturulan ortak savunma mekanizmasının ön plana çıkarılması Yemen krizinin yalnızca yerel bir çatışma olmaktan çıkarak daha geniş bir bölgesel güvenlik meselesine dönüştüğünü göstermektedir. Bu gelişmelerin bir diğer önemli boyutunu ise bölgenin önemli deniz geçiş noktaları oluşturmaktadır. ABD İran çatışması nedeniyle Hürmüz Boğazı'nda yaşanan güvenlik sorunları enerji taşımacılığını ve küresel deniz ticaretini etkilerken aynı zamanda Yemen'deki çatışmaların Babülmendep Boğazı çevresine taşınması stratejik önemini daha da artırmaktadır. Kızıldeniz'i Aden Körfezi ve Hint Okyanusu'na bağlayan Babülmendep, enerji kaynaklarının ve ticari ürünlerin deniz yoluyla taşınmasında kritik bir geçiş noktası olduğundan, bölgedeki kontrol mücadelesi yalnızca askeri bir mesele değil, aynı zamanda küresel enerji güvenliği açısından da önem taşımaktadır. Dolayısıyla Hürmüz ve Babülmendep çevresindeki gelişmeler birlikte

değerlendirildiğinde, Ortadoğu'da yaşanan çatışmaların yalnızca askeri rekabeti değil aynı zamanda enerji akışlarını ve küresel ticaret güzergahlarını da doğrudan etkilediği görülmektedir. Bu durum, Suudi Arabistan'ın Bölgesel ortalık stratejisini güçlendirdiği ve Türkiye, Arabistan ve Pakistan arasında bölgesel savunma iş birliğinin önemini arttıran temel unsurlardan biri olarak değerlendirilebilir.

Doğu Libya'da Yeni Dönem: Saleh'in Görevden Alınması Ne Anlama Geliyor?

Libya, Arap Baharı'ndan bu yana demokratik bir yönetim kurma çabası içindedir. Ancak ülke derin bir iç savaşa ve siyasi bölünmüşlüğe sürüklenmiştir. Bu istikrarsızlığın içindeki Libya'da, 6 Ekim 2026 tarihinde Doğu Libyamerkezli Temsilciler Meclisi'nde bir meclis başkanlığı seçimi yapıldı ve on iki yıldır görevde bulunan Aguila Saleh, Al-Salhin Abdelnabi al-Obeidi'ye karşı seçimi kaybetti. Zira bu seçimden henüz bir gün önce meclis radikal bir değişiklik yaparak başkanın görev süresini yalnızca on iki ay ile sınırlandıran bir iç tüzük değişikliğine gitti. Bu değişiklik, bazı

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

kişiler tarafından istikrar için atılan bir adım olarak yorumlanmaktadır. Ancak, Libya konjonktürüne bakılırsa, başka bir yorum yapmak mümkündür. Bu değişimin temelinde, meclis üyelerinin hoşnutsuzluğu ve Aguila Saleh'in keyfi ve tek taraflı karar alma eğilimi yattığı görülmektedir. Ancak, bu tepkinin ötesinde Libya'da Haftarailesi diye bir gerçek vardır. Bu aile Libya Ulusal Ordusu'nu yönetmektedir. Son zamanlarda Haftar ailesi, kendi içindeki halefiyet mevzusunun netleşmesi ve Saddam Haftar'ın kontrolü ele almasıyla, Saleh gibi bağımsız ve uluslararası bağlantıları olan bir güç, kendisine karşı bir engele dönüşmüştür. Zira bu durum, Libya Ulusal Ordusu mensuplarının tutumlarını değiştirdiğini açıkça göstermektedir. Pek kısa bir süre önce, Saleh'e muhalif olan vekillerin Temsilciler Meclisi Genel Merkezi'nde toplanması askeri personel tarafından engellenmişken, Ekim ayındaki oturumda iç tüzüğün değiştirilmesine ve başkanın devrilmesine müdahale edilmemiştir. Bu iç tüzük değişikliği ile meclis başkanının görev süresi yalnızca 12 ay olmuştur. Bu görev süresi sona erer ermez, başkanın yetkileri otomatik olarak sona erer ve hiçbir koşul altında süre uzatılamaz; seçimleri ertelemek veya iptal etmek mümkün değildir. Bu kağıt üzerinde kurumsal bir reformdu. Nitekim, on iki yıl boyunca şeffaflıktan ve hesap verebilirlikten uzak bir yasama organı vardı. Ancak, Libya gibi askeri organın sivil siyasete doğrudan etki

edebildiği bir siyasi iklimde, bu değişikliğin asıl amacı meclis başkanını sürekli bir görevden alınma tehdidi altında tutma eğilimi olarak yorumlanabilir. Yeni başkan Al-Obeidi'nin daha önce Libya-Türkiye Parlamentolararası Dostluk Komitesi'ne başkanlık etmiştir. Bu durum, Türkiye ile doğu Libya arasındaki temasların gelişmesi açısından önem taşımaktadır. Günün sonunda sürecin gerçekçi bir reforma dönüşmesi, Meclisin siyasi ve askerî güç merkezlerinden bağımsız hareket edebilmesine bağlıdır. Gücün hızla yeni bir merkezde toplandığı doğu Libya'da bunun ne kadar mümkün olacağı ise koca bir soru işareti.

Japonya: ASEAN İçin Stratejik Bir Üçüncü Seçenek

ABD ile Çin arasındaki rekabetin giderek sertleşmesi, Güneydoğu Asya ülkelerinin dış politika tercihlerini daha karmaşık hale getirmektedir. ASEAN ülkeleri açısından temelmesele ise Washington ile Pekin arasındaki rekabette bir tarafseçmekten çok, her iki güçle de ilişkilerini sürdürebilecekleri bir alan yaratabilmektir. Çünkü bölge ülkeleri için stratejik özerklik, yalnızca askeri anlamda

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

bağımsız hareket edebilmek değil; ekonomik ve diplomatik kararlarını da büyük güçlerin baskısından mümkün olduğunca uzak verebilmek anlamına gelmektedir. Bu açıdan Japonya, ASEAN'ın hareket alanını genişletebileceği önemli bir ortak olarak göze çarpmaktadır. Japonya'nın bu konumunun temelinde bölge ülkelerinde oluşturduğu güven bulunmaktadır. ISEAS-Yusof Ishak Enstitüsü'nün araştırmalarında Japonya, Güneydoğu Asya'da en fazla güven duyulan dış aktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu güven yalnızca Japonya'nın ekonomik gücünden kaynaklanmamaktadır. Tokyo'nun bölge ülkelerinin egemenliğine saygı göstermesi ve ilişkilerinde iş birliğini öne çıkarması da bu algıyı güçlendirmektedir. Böylece Japonya, Çin'in ekonomik ve askeri ağırlığı ile ABD'nin güvenlik alanındaki etkisi arasında ASEAN ülkeleri için alternatif haline gelmektedir.

Japonya'nın önemini artıran bir diğer unsur ise bölgesel mekanizmalarda ASEAN'ın merkezi rolünü desteklemesidir. Tokyo, Doğu Asya Zirvesi gibi platformlarda ASEAN merkeziliğinin korunmasına önem vermektedir. Bunun sonucunda bölgesel düzenin yalnızca ABD-Çin rekabeti üzerinden şekillenmesinin önüne geçilmektedir. Japonya'nın yaklaşımı, ASEAN ülkelerini kendi eksenine çekmekten ziyade onların farklı aktörlerle ilişkilerini sürdürmelerini desteklemektedir. Ekonomik ilişkiler de bu stratejik ortaklığın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Japonya; tedarik

zincirlerinin çeşitlendirilmesi, teknoloji, dijital altyapı, yeşil enerji ve kalkınma projeleri ile ASEAN ülkelerine alternatifler sunmaktadır. Buradaki amaç Çin'in yerini tamamen almak değil, bölge ülkelerinin tek bir ekonomik güce aşırı bağlı hale gelmesini önlemektir. Sonuç olarak Japonya'nın ASEAN için önemi, yalnızca ekonomik veya güvenlik kapasitesinden kaynaklanmamaktadır. En önemli avantajı, bölge ülkelerine alternatifler sunması ve hareket alanlarının genişletilmesidir. ABD-Çin rekabeti devam ettiği sürece ASEAN'ın asıl ihtiyacı taraf seçmekten ziyade denge kurmak olacaktır. Japonya ise güvenilirliği, ekonomik iş birliği kapasitesi ve ASEAN merkezliliğine verdiği destek sayesinde bu dengeyi mümkün kılan önemli bir aktör olarak öne çıkmaktadır.

Netanyahu'dan İngiltere'ye RAF Fairford Uyarısı: İran Gerilimi Avrupa'ya mı Taşınıyor?

İngiltere'de ABD tarafından kullanılan RAF Fairford Hava Üssü çevresinde yaşanan güvenlik olayı, İran ile Batılı ülkeler arasındaki gerilimin Avrupa'ya yansımaları açısından dikkat çekici bir gelişme olmuştur. İngiliz

güvenlik güçlerinin üs çevresinde şüpheli kişileri gözaltına almasının ardından olayın İran bağlantısı tartışılmaya başlandı. Konuya ilişkin açıklama yapan İsrail Başbakanı Netanyahu ise İsrail'in İngiltere'yi daha önceden olası bir saldırı konusunda uyardığını ileri sürmüştür. Olay, 27 Eylül'de RAF Fairford yakınlarında şüpheli kişilerin görülmesiyle gündeme gelmiştir. Bölgedeki bir kişinin hava üssüne doğru ilerleyen minibüsleri ve maskeli kişileri fark ederek güvenlik güçlerine haber vermesi üzerine soruşturma başlatıldı. İlk aşamada beş kişi gözaltına alınırken, üç araç da incelemeye alınmış; araçlarda patlayıcı bulunmadığı, ancak benzin tespit edildiği bildirilmiştir. Soruşturmanın ilerleyen günlerinde İngiliz-İran çifte vatandaşı bir kişinin de gözaltına alınması, olayın İran bağlantısı ihtimalini İngiliz makamlarının gündeminde daha önemli bir noktaya taşımıştır. İngiltere Başbakanı Andy Burnham, olayın ardından İran'ın sürece dahil olduğuna dair güçlü göstergeler bulunduğunu açıklamıştır. ABD tarafında da benzer yönde değerlendirmeler yapılırken İran ise olayla bağlantısı olduğu yönündeki suçlamaları reddetmiştir. Burada dikkat çeken nokta, olayın yalnızca İngiltere'deki bir güvenlik soruşturması olmamasıdır. RAF Fairford'un ABD tarafından kullanılması, meseleyi doğrudan ABD-İran geriliminin de bir parçası haline getirmektedir. RAF Fairford, İngiltere'nin Gloucestershire bölgesinde bulunan ve ABD Hava Kuvvetleri tarafından

kullanılan önemli askeri üslerden biridir. Özellikle stratejik bombardıman uçaklarının Avrupa'daki operasyonlarında kullanılan üs, ABD'nin bölgedeki askeri kapasitesi açısından önemli bir konuma sahiptir. İran ile ABD arasındaki gerilimin yükseldiği bir dönemde bu tür üslerin daha fazla gündeme gelmesi pek şaşırtıcı değildir. İran yönetimi ve Devrim Muhafızları daha önce, İran'a yönelik saldırılarda kullanılan ABD üslerinin hedef alınabileceği yönünde açıklamalarda bulunmuştu. İngiltere burada zor bir dengeyle karşı karşıya kalmıştır. Londra doğrudan İran ile savaşa girmek istemese de ABD ile olan yakın savunma ilişkisi nedeniyle Amerikan askeri faaliyetlerinin bir parçası haline gelmiştir. ABD'nin İngiltere'deki üsleri kullanması da İngiliz topraklarını İran açısından potansiyel hedef haline getirebiliyor. Bu nedenle Fairford meselesi, İngiltere'nin ABD ile askeri ilişkileri ile İran karşısındaki tutumu arasındaki hassas dengeyi yeniden gündeme getirmektedir. Olayın dikkat çeken bir diğer tarafı ise Netanyahu'nun açıklamaları olmuştur. Netanyahu, İsrail'in İngiltere'yi RAF Fairford'a yönelik olası bir İran saldırısı konusunda önceden bilgilendirdiğini ifade etmektedir. Netanyahu'nun açıklamasının zamanlaması da önemlidir. Çünkü İngiltere ile İsrail arasında özellikle Batı Şeria ve İsrail yerleşimleri konusunda son dönemde ciddi görüş ayrılıkları bulunuyor. İngiliz hükümeti İsrail'in Batı Şeria'daki politikalarına yönelik

daha sert bir tutum sergilerken İsrail yönetimi Londra'nın yaklaşımına tepki göstermektedir. Bu nedenle Netanyahu'nun Fairford konusunda istihbarat paylaşımından söz ederken İngiltere'nin İsrail'e yönelik politikalarını da gündeme getirmesi, iki ülke arasındaki mevcut gerilimi tekrar görünür hale getirmiştir. Başka bir biçimde ifade etmek gerekirse Fairford olayı, güvenlik ile dış politikanın birbirinden ayrı düşünülmemeyeceği bir noktaya gelmiştir. İsrail açısından İran tehdidi öncelikli bir güvenlik meselesi olarak görülürken, İngiltere açısından aynı dönemde İsrail'in Batı Şeria politikaları ayrı bir diplomatik sorun oluşturuyor. Londra açısından asıl sorun, ABD ile olan askeri iş birliğini sürdürürken İran'la doğrudan bir çatışmanın içerisine çekilmemektir. Ancak Ortadoğu'daki çatışmaların genişlemesi, İngiltere'nin bu askeri iş birliğinin güvenlik açısından doğurabileceği sonuçları daha fazla düşünmesini gerektirmektedir. İngiliz topraklarında bulunan bir Amerikan üssüne yönelik saldırı girişimi, Londra'nın istemese bile çatışmanın içerisine daha fazla çekilmesine neden olabilir. Olayın ardından ABD'nin RAF Fairford'daki bombardıman uçaklarını başka bir noktaya taşıması da dikkat çekmiştir. ABD Başkanı Donald Trump, uçakların güvenlik endişeleri nedeniyle çekildiğini açıklamıştır. ABD'li yetkililer de üs çevresinde İran bağlantılı bir insansız hava aracı saldırısı ihtimalinin değerlendirildiğini belirtti. Burada

önemli olan, üsse yönelik bir saldırının gerçekleşmiş olması değil, ABD'nin askeri planlamasını güvenlik tehdidi nedeniyle değiştirmesi başlı başına dikkat çekici bir gelişme olmasıdır. Askeri açıdan bakıldığında bir üssün kullanılabilirliğinin tehdit nedeniyle azalması, doğrudan saldırı gerçekleşmese bile karşı taraf üzerinde sonuç yaratabilir. Uçakların başka bir noktaya taşınması, operasyonların planlanmasını ve lojistik süreçleri de etkileyebilir. Bu nedenle Fairford çevresindeki gelişmeler, İran'ın Avrupa'daki ABD askeri varlığı üzerindeki baskısının artabileceği yönündeki tartışmaları güçlendirmiştir. Fairford olayının daha geniş açıdan bakıldığında ortaya çıkardığı temel mesele, Ortadoğu'daki çatışmaların Avrupa güvenliğinden tamamen ayrı değerlendirilemeyeceğidir. İran ile İsrail arasındaki rekabet uzun süredir bölgesel sınırların dışına taşan bir güvenlik sorunu oluşturmaktadır. ABD'nin İsrail'e verdiği destek ve İran'ın ABD askeri varlığına yönelik tehditleri de bu gerilimin kapsamını büyük ölçüde genişletmektedir. Sonuç olarak RAF Fairford çevresinde yaşanan olay, İngiltere'nin Ortadoğu'daki gelişmelerden ne kadar doğrudan etkilenebileceğini gösteren önemli bir örnek olma özelliğini taşımaktadır. Gözaltıların yapılması, İngiliz makamlarının İran bağlantısı üzerinde durması, Netanyahu'nun İngiltere'ye önceden uyarıda bulunulduğunu açıklaması ve ABD'nin

bombardıman uçaklarını başka bir noktaya taşıması, gelişmenin boyutunu genişletmiştir. İngiltere açısından önümüzdeki dönemde en önemli konu, ABD ile mevcut askeri iş birliğini sürdürürken İran kaynaklı güvenlik risklerini nasıl yöneteceği olacaktır. ABD açısından ise Avrupa'daki askeri üslerin güvenliği ve bu üslerin Ortadoğu operasyonlarında kullanılmasının yaratabileceği riskler daha fazla önem kazanabilir. Bu nedenle RAF Fairford olayı, tek başına bir hava üssüne yönelik güvenlik tehdidi olarak görülmemelidir. Olay, İran-ABD geriliminin Avrupa'ya yansması, İngiltere'nin ABD ile savunma ilişkileri ve İsrail ile Batı arasındaki siyasi görüş ayrılıklarının aynı anda kesiştiği bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Kidal'ın Geri Alınması: Askerî Alan Kontrolü Karşı-İsyan Başarısına Dönüşebilir mi?

Mali ordusunun Rusya'nın Africa Corps desteğiyle 6 Ekim'de Kidal'ı yeniden kontrol altına alması, ilk bakışta Bamako yönetiminin kuzey Mali'de kaybettiği askerî inisiyatifi kısmen yeniden kazandığını göstermektedir. Ancak Kidal'daki gelişmenin asıl önemi, bir

şehrin hangi tarafın kontrolünde olduğundan çok, modern karşı-isyen operasyonlarında toprak hâkimiyetinin ne ölçüde kalıcı güvenliğe dönüştürülebildiği sorusunda ortaya çıkmaktadır. Gayrinizami harp ortamında düzenli ordular ile isyancı yapılar aynı başarı ölçütleriyle hareket etmez. Devlet açısından stratejik şehirlerin, yolların ve askerî üslerin kontrol edilmesi egemenliğin görünür göstergesidir. İsyancı yapı açısından ise belirli bir bölgeyi sürekli elde tutmak zorunlu değildir. Kuvvetlerin korunması, doğrudan çatışmadan kaçınılması, kırsal alana çekilerek yeniden örgütlenilmesi ve uygun zamanda saldırı kapasitesinin tekrar oluşturulması da stratejik başarı sağlayabilir. Bu nedenle FLA'nın Kidal'dan çekilmesini kuvvetlerini korumaya yönelik bir karar olarak açıklaması, klasik gerilla mantığıyla uyumludur. Böyle bir durumda düzenli ordu araziye kazanırken, isyancı aktör savaşma kapasitesini koruyabilir. Kidal bu açıdan özellikle önemlidir. Kentin Tuareg ayrılıkçılığı açısından tarihsel ve sembolik konumu, kontrolünün Bamako yönetimine siyasi meşruiyet ve güç gösterisi sağlamasına imkân vermektedir. Fakat karşı-isyen stratejisinde fiziksel alan kontrolü tek başına yeterli değildir. Devletin istihbarat üretmesi, kırsal alanlardaki hareketliliği sınırlandırması, ikmal ağlarını kesmesi ve yerel nüfus üzerindeki otoritesini sürdürülebilir hale getirmesi gerekir. Aksi takdirde askerî olarak ele geçirilen bölgeler, devlet kuvvetlerinin

yoğunluğu azaldığında yeniden silahlı grupların etki alanına girebilir. Financial Times'ın Kidal'ın alınmasından sonraki temel sorunun kentin ve çevresinin elde tutulması olduğuna ilişkin değerlendirmesi de bu noktaya işaret etmektedir. Üstelik Mali'nin güvenlik sorunu yalnızca Kidal veya Tuareg ayrılıkçılığıyla sınırlı değildir. El Kaide bağlantılı JNIM'in farklı bölgelerde operasyon yapabilmesi, merkezi hükümet açısından tehdidin coğrafi olarak dağınık ve esnek olduğunu göstermektedir. Bu tür yapılara karşı konvansiyonel askerî üstünlük önemli olmakla birlikte, örgütün insan kaynağı, yerel bağlantıları ve yeniden örgütlenme kapasitesi ortadan kaldırılmadığı sürece askerî baskı tehdidi tamamen sona erdirmeyebilir. Kidal operasyonu aynı zamanda Mali'nin son yıllarda benimsediği Rusya destekli güvenlik modelinin de sınavıdır. Africa Corps desteği, Mali ordusuna hava gücü ve operasyonel kapasite sağlayarak belirli hedeflerin ele geçirilmesini kolaylaştırabilir. Ancak dış askerî destek, devlet otoritesinin yerel düzeyde kurumsallaşmasının yerini alamaz. Karşı-isyan mücadelesinin başarısı yalnızca düşmanın bulunduğu alanı ele geçirmekle değil, o alanın yeniden isyancıların kullanımına açılmasını engellemekle ölçülür. Kidal örneği, karşı-isyan mücadelelerinde taktik ve stratejik başarı arasındaki ayrımı göstermektedir. Devlet bir şehri yeniden ele geçirerek taktik üstünlük sağlayabilir; ancak isyancıların örgütsel

kapasitesi, hareket serbestisi ve yerel destek ağları devam ettiği sürece bu kazanım kalıcı güvenlik anlamına gelmez.

Paris'te Öğrenci Protestoları

Kremlin banliyösünde başlayan liseli protestolar tüm ülkeye yayıldı. İlk hareketlilik 17 Eylül'de Paris'in Creteilbanliyösündeki Saint-Exupery Lisesi'nde yaşandı. Öğrencilerin protesto yaptığı Fransa'nın başkenti Paris'te 6 Ekim tarihinde meydanlar protestocularla doldu. Ayrıca ülke genelinde yaşanan protestoya liselilerle birlikte; üniversitelilerin, öğretmenlerin ve velilerinde katılımıyla protestonun en kalabalık günü olarak tarihe geçti. Protestoların nedeni ise liselerde yaşanan eğitim yetersizliği, hijyen eksikliği ve kalabalık sınıflardır. Öğrenciler bu sorunun çözümü için yollara düşmüş durumdalar. Polis ve öğrenciler arasında gerilim her geçen gün artıyor. Polis protestocuları durdurmak için tazyikli su ve göz yaşartıcı bombalar kullanıyor. Haftanın başında pazartesi günü polis göz yaşartıcı bomba attığı sırada, bomba 15 yaşındaki bir çocuğun önüne düştü bunun sonucunda çocuğun eli koptu. Bazı polislerin verdiği

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

bilgilere göre çocuk atılan bombayı tekrar polis tarafına atarken elinde patladı. Yapılan protestolar sonucunda; okullara tadilat, okul bahçelerine yenilenme, sokaklarda yeniden düzenleme ve sokaklardaki eşyalara verilen zararın giderilmesi için devletin belli bir bütçe ayırması gerekmiştir. Lecornu, bu durumda gençlere daha fazla kamu hizmeti vadetmek zorunda fakat aynı zamanda Fransa'ya tasarruf bütçesi uygulamaya hazırlanıyor. Bu iki çelişki arasında Lecornu ne karar vereceği merak konusu çünkü bir tarafı azaltsa protestolar artarak devam edecek diğer tarafta ülke tasarruf etmezse ekonomik olarak zorluk yaşayacaklar. Sonuç olarak, Fransa şu anda çok radikal bir karar alması gereken bir zamanda. Hükümetin hem öğrencilerin eğitim koşullarını iyileştirmesi hem de ekonomik tasarruf hedeflerini koruması gerekiyor. Bu nedenle Lecornu'nun atacağı adımlar, protestoların devam edip etmeyeceği ve Fransa'daki eğitim politikalarının geleceği açısından büyük önem taşıyor.